

Regeringskansliet, Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: osman.djibril@regeringskansliet.se

Yttrande över Betänkandet *Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem* (SOU 2024:89)

Er beteckning: KN2024/02514

Länsstyrelsen Västernorrlands synpunkter

Länsstyrelsen Västernorrland är överlag positiv till förslaget. Det finns omständigheter med nuvarande system som komplicerar prövningen av havsbaserad vindkraft. Enligt länsstyrelsen kommer förslaget innebära att prövningen blir tydligare och mer sammanhållen. Samt att för prövningen avgörande frågor, såsom försvarets intressen och kumulativa effekter, kan hanteras i ett tidigt skede. En turordning i processen som inleds med att regeringen avgör hur riksintressena i 3 och 4 kap. miljöbalken ska avvägas och vilket intresse som ska ges företräde kommer att öka förutsägbarheten i systemet.

Resultaten och utvecklingen hos våra grannländer visar att en övergång till ett auktionssystem är mer ändamålsenligt. Däremot bör förslaget också anpassas till det prövningssystem som miljöutredningen föreslagit.

Länsstyrelsen har följande synpunkter:

Förslag till lag (2026:xx) om havsbaserad vindkraft

Regeringens beslut att peka ut ett område

- Angående 2 kap. 1 § i Förslag till lag (2026:xx) om havsbaserad vindkraft: I regeringens utpekande bör även verksamheter som har direkt koppling till vindkraftparken såsom vätgasproduktion ingå.

- Utredningen behöver kompletteras med förslag på hur och av vem prövningen ska göras i den ekonomiska zonen när det gäller Sevesolagens bestämmelser.

Möjligheten att producera vätgas eller motsvarande bör finnas med i anvisningarna för hur koncessioner för havsbaserad vindkraft i ett utpekade område ska utformas eller tilldelas. Det är viktigt att regeringen beaktar även annan verksamhet som behöver samlokaliseras med vindkraften när området pekas ut. Bland annat bör riskerna med en sådan hantering kunna beaktas inom samma prövning som vindkraftsparken. Länsstyrelsen kan inte se att denna fråga har tagits upp i utredningen. Eftersom det redan nu finns projekt där just vätgasproduktion är tänkt att tillföras en vindkraftspark anser länsstyrelsen att författningsförslaget även behöver omfatta hur prövning ska ske när det gäller Sevesolagen.

- Angående 2 kap. 2 § i Förslag till lag (2026:xx) om havsbaserad vindkraft: Det behöver förtydligas så att länsstyrelsen anges specifikt som en aktör som auktionsmyndigheten ska samverka med.
- Begreppet "samverkan" behöver definieras.

I 2 kap. 2 § i den föreslagna lag om havsbaserad vindkraft anges att regeringens utpekande ska beredas av auktionsmyndigheten i samverkan med särskilt berörda aktörer, såsom myndigheter, kommuner, regioner, nätföretag och industrier. Länsstyrelsen har en viktig roll generellt när det gäller att se till att riksintressena enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses vid planläggning och prövning, se bland annat 3 och 4 §§ förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Länsstyrelsen har den samlade regionala miljökompetensen och även den samordnade kompetensen om planeringsförutsättningarna inom länet. Det framkommer inte tydligt i konsekvensutredningen i vilken omfattning länsstyrelsen även fortsättningsvis kommer att bidra med kunskap och underlag inför utpekande, beslut om koncessioner och miljöprövningen.

I den föreslagna paragrafen om beredning och samverkan i 2 kap. anges att utpekandet ska ske i samverkan med särskilda berörda aktörer så som bland annat "myndigheter". Även om länsstyrelserna skulle kunna tolkas in i detta begrepp anser vi att det ska förtydligas att samverkanskretsen ska omfatta länsstyrelsen specifikt i bestämmelsen.

Länsstyrelsen anser att det behöver tydliggöras vad som avses med samverkan. Det behöver vidare tydliggöras hur det ska säkerställs att samverkan sker i tillräcklig omfattning så att bland annat riksintressena enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses och övriga natur- och kulturvärden beaktas.

Koncession för havsbaserad vindkraft

- Det behöver tydliggöras hur avvecklingen ska regleras.

I 3 kap. 1 § i den förslagna lagen anges att koncession kan tilldelas för att uppföra och driva en vindkraftspark under en viss tid. I nuvarande tillstånd som regeringen ger enligt Lagen om Sveriges ekonomiska zon omfattar i regel ansökningarna och tillståndet även avvecklingen av parken. Är det tänkt att vara så även framöver eller ska avvecklingen regleras på annat sätt?

- Angående 3 kap. 3 §: Anvisningarna i utpekandet ska utformas så att de bidrar till att den tekniklösning som är bäst miljö- och energimässigt vid tidpunkten för uppförandet.

Det finns en risk att anvisningarna i samband med utpekandet och villkor för koncessionen utformas utifrån teknik- och kunskapsläget vid utpekandet. Miljöprövningen och anläggandet kommer att ske betydligt senare. Utvecklingen och kunskapsläget sker fort vilket innebär att det finns ett stort behov av flexibilitet så att den senaste kunskapen och tekniken som är bäst ur miljö- och energisynpunkt kan användas.

- I 3 kap. 5 § behöver det tydliggöras att länsstyrelsen ska vara en aktör som deltar i samverkan.

Av föreslagen bestämmelse i 3 kap. 5 § framgår att auktionsmyndigheten ska samverka med särskilt berörda aktörer, såsom myndigheter, kommuner, regioner, nätföretag och industrier. Bestämmelsen bör förtydligas så att länsstyrelsen tydligt anges som en aktör som ska delta i samverkan.

Tillstånd med anledning av havsbaserad vindkraft

- Länsstyrelsen anser att tillsynsbeslut som länsstyrelsen eller Kustbevakningen kan komma att fatta även ska kunna överklagas i annan ordning än vad som nu gäller enligt 18 § lagen om Sveriges ekonomiska zon.

I 4 kap. 4 § i den föreslagna lagen, föreslås att 18 § Lagen om Sveriges ekonomiska zon inte ska tillämpas av mark- och miljödomstol vid handläggningen om tillstånd. Det är en bra ändring att det inte är allmän förvaltningsdomstol som ska pröva överklaganden av dessa beslut. Länsstyrelsen anser även att tillsynsbeslut som länsstyrelsen eller Kustbevakningen kan komma att fatta, också ska kunna överklagas i annan ordning än vad som nu gäller enligt 18 § lagen om Sveriges ekonomiska zon. Allmän förvaltningsdomstol har en helt annan kompetens som inte är anpassad till de miljö, natur- och vattenrelaterade frågor som kommer att bedömas i framtida beslut som rör tillsyn av de havsbaserade vindkraftsparkerna.

- Det behövs tydliggöras vem som får/ska initiera en återkallelse med stöd av 4 kap. 6 §.

I 4 kap. 6 § föreslås att om en koncession upphör att gälla så ska det utgöra grund för att mark- och miljödomstol ska kunna återkalla ett tillstånd. Länsstyrelsen saknar dock reglering av vem som får/ska initiera en sådan återkallelse.

- Förslaget behöver kompletteras med när och vem som får begära ändring av villkor enligt miljötillståndet eller villkor i koncessionen.

Det kan inte uteslutas att det kan uppstå behov av att ändra villkor under driftfasen. Är det något som ska kunna ske och hur ska en sådan process gå till? Behovet skulle kunna uppkomma både hos en verksamhetsutövare och då främst avse mildringar av villkor. Men även en tillsynsmyndighet skulle kunna uppmärksamma behovet av ändring, kanske främst i skärpande riktning. Ska även villkor för en koncession kunna ändras?

Förslag till förordning om havsbaserad vindkraft

Auktionsmyndighet

- Angående 2 §: Auktionsmyndigheten bör vara en myndighet som har ansvar, inte bara för eldistribution utan energi i ett bredare sammanhang. Den behöver också ha tillräcklig bred sakkunskap såväl som juridisk kunskap samt förmåga att göra överväganden av alla motstående intressen.
- Angående 3 §: Det behöver på lämpligt sätt tydliggöras hur man ska säkerställa att de underlag som det slutliga utpekandet av

områden, lämpliga för energiproduktion, bygger på är tillräckligt omfattande och har en hög och jämförbar kvalitet.

Eftersom lokaliseringsbedömningen och övervägande av riksintressena mot varandra görs i regeringens utpekande av lämpliga områden för havsbaserad vindkraft behöver dessa utredningar vara av hög och jämförbar kvalitet. Någon form av ramverk för den minsta omfattningen och kvalitén på dessa behöver tas fram.

- Angående 4 §: Det behöver tydliggöras att länsstyrelsen ska vara en aktör som auktionsmyndigheten ska inhämta synpunkter från.

Länsstyrelsen har den samlade regionala miljökompetensen och även den samordnade kompetensen om planeringsförutsättningarna inom länet och berörda länsstyrelser bör vara en av de aktörer som ges möjlighet att lämna synpunkter.

15.1.2 Riksintressen och områden av betydelse för viss användning

- Länsstyrelsen saknar bedömning av riksintresse för yrkesfisket i textavsnittet.

Havsplanering

Ändringen i Plan- och bygglagen den 1 april 2020, har föranlett att många kommuner ligger till i sina processer att de nyligen antagit nya översiktsplaner som utgått från det kommunala vetot för vindkraft. I kombination med resursbrist samt ett lågt intresse av att översiktsplanera det kommunala havsområdet, finns en stor risk att samråd med kommunerna i samband med utpekande, blir dåligt förankrade. Länsstyrelsen föreslår att utredningen beaktar denna obalans och föreslår någon form av stöd för kommunerna som inte tagit ställning kring havsbaserad vindkraft i dagens översiktsplaner.

Artskydd och artskyddsdispens i den ekonomiska zonen

- Ett förtydligande om att artskyddsförordningen ska tillämpas i den ekonomiska zonen saknas och behöver genomföras.

Länsstyrelsen ansluter sig till utredningens bedömning att Artskyddsutredningens förslag om att tydliggöra genomförandet av EU:s livsmiljödirektiv och fågeldirektiv i Sveriges ekonomiska zon

bör genomföras. I 7 kap. 32 § miljöbalken tydliggörs att det ställs krav på Natura 2000-tillstånd i den ekonomiska zonen. Ett liknande förtydligande om att även artskyddsförordningen ska tillämpas i den ekonomiska zonen saknas och bör genomföras.

Tillsyn

- Det bör uppmärksammas att det utredningen anger om nuvarande reglering av tillsynsansvaret under avsnitt 11.1.1 inte är helt korrekt. Den förordning som hänvisas till i första stycket, förordningen om tillsyn enligt miljöbalken (1998:900), är upphävd sedan den 1 mars 2011 och är ersatt av miljötillsynsförordningen (2011:13).
- Tillsynsansvaret och verktygen för att bedriva tillsyn inom Sveriges ekonomiska zon behöver förtydligas ytterligare.

Länsstyrelsens nuvarande befogenhet som tillsynsmyndighet har sin grund i att regeringen i sina beslut om tillstånd enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon givit myndigheten denna behörighet.

Länsstyrelsen anser att det är mycket bra att det nu införs en tydlig bestämmelse i 7 § förordningsförslaget om att länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Men om även Kustbevakningens tillsynsansvar ska kvarstå enligt 8 § förordning (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon bör gränsdragningen mellan myndigheterna förtydligas. Det kan även finnas skäl att samordna den tillsynsroll som SGU har enligt 2 § kontinentalsockelförordningen (1966:315) i förhållande till länsstyrelsens och Kustbevakningens roller och ansvar.

Generellt vill länsstyrelsen peka på att tillsynsmyndighetens roll är mer utförligt reglerad i 26 kap. miljöbalken när det gäller verksamheter som omfattas av balkens tillämpningsområde. Det framgår inte tydligt att detta kapitel ska tillämpas när det gäller verksamheter som är belägna i den ekonomiska zonen och det finns inget förslag nu om att någon anpassning ska ske. Bland annat är det inte lätt att tolka vad nuvarande 15 § lagen om Sveriges ekonomiska zon innebär när det gäller tillämplig lag vid tillsyn. I lagen om Sveriges ekonomiska zon finns några bestämmelser som gäller tillsyn och bland annat ges myndigheten rätt att meddela förelägganden och förbud. Däremot saknas regler exempelvis för att kunna kräva in undersökningar som kan behövas eller möjlighet att besluta om rättelse på den ansvariges bekostnad (jämför 26 kap. 17, 18 och 22 §§ miljöbalken). Det kan behöva övervägas om tillsynsverktygen som ska gälla i den ekonomiska zonen ska

utvecklas eller samordnas med miljöbalkens bestämmelser. Länsstyrelsen befarar att det kan uppkomma gränsdragningsfrågor om vilka regler som ska tillämpas när en vindkraftspark är belägen både inom territorialhavet, där miljöbalken gäller, och i den ekonomiska zonen, där miljöbalkens tillsynskapitel inte kan tillämpas. En bättre anpassning vore därför önskvärd.

- Resurser för att bedriva tillsyn.

Det är mer omständligt att bedriva tillsyn till havs än på land, färdmedel är ett exempel. Det behöver framgå av bestämmelse att länsstyrelsen vid behov ska biträdas av kustbevakningen eller annan lämplig aktör som till exempel kan bistå med färdmedel till havs. Utöver färdmedel behöver resursfrågan för att utföra tillsyn till havs hanteras. Tillkommer den här typen av tillsyn behöver motsvarande ekonomiska resurser också tillföras.

Prövningsmyndighet

Aktuell utredning behöver beakta förslaget i SOU 2024:98 En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess.

Bakgrundsinformation

Länsstyrelsen Västernorrland har fått en begäran om yttrande över Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89). Yttrandet ska skickas till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 11 april 2025. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med miljöhandläggare Daniel Yngsell som föredragande. I den slutliga handläggningen har också planhandläggare Karin Hermans, energi- och klimatstrateg Moa Swing Gustafsson, miljöhandläggare Anders Sahlin och Annica Karlsson, samt länsjurist Jonathan Wallmon medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.